

Redovisning av läsfrämjandeprojektet

Astrids modiga flickor

om flickor som förebilder och hjältar i barnlitteraturen

Redovisning av läsfrämjandeprojektet ”Astrids modiga flickor – om flickor som förebilder och hjältar i barnlitteraturen”

Sammanfattning

Teater Sagohuset har under perioden maj 2007 till augusti 2008 genomfört läsfrämjandeprojektet ”Astrids modiga flickor – om flickor som förebilder och hjältar i barnlitteraturen”.

De tillfrågade kommunala biblioteken och skolorna kunde kostnadsfritt delta i genomförandet av projektet. Sammanlagt genomfördes 88 *berättar- och musikprogram* för 2211 barn i Malmö, Hässleholm, Helsingborg, Staffanstorps, Helsingborg, Osby och de tillkomna kommunerna Sjöbo och Simrishamn. *Berättarworkshops* för personal vid bibliotek och pedagoger i grundskolan genomfördes i Lomma, Staffanstorp, Osby, Sjöbo, Malmö och Helsingborgs kommun för sammanlagt 101 deltagare. *Utvecklingsarbete* genomfördes med 82 föräldrar i anslutning till programmen för barn och bibliotekarier/pedagoger.

Utvärdering har genomförts med hjälp av enkäter som skickats till deltagande pedagoger och bibliotekspersonal och genom efterföljande uppföljningssamtal i anslutning till genomförda workshops. Enkätsvaren ger inte, pga låg svarsfrekvens, en statistiskt säker utvärdering, men de ger en bild som bekräftar de uppgifter som framkommit i uppföljningssamtalen.

Nedan följer en redovisning, baserad på projektdokumentation, enkät svar och uppföljningssamtal, av projektets genomförande och vunna resultat.

Bakgrund till projektet

Idag växer många barn upp utan vare sig högläsning eller muntligt berättande och många föräldrar har varken tid eller möjlighet att delge sina barn läsupplevelser. I många förskolor och skolor är barngrupperna stora, möjligheterna till goda läsupplevelser begränsade och tiden knapp för pedagogerna. Många barn hänvisas istället till data- och tv-spel, tecknade filmer och liknande som inte utvecklar barnens språkförmåga eller läsintrasse. I dessa produkter är dessutom ofta stereotypa könsroller och beteende den förhärskande normen, dvs pojkar och män är aktörer och hjältar, flickor och kvinnor är subjekt och passiva våp.

I den goda barnlitteraturen finns däremot den gränsöverskridande fantasin och mångfalden, där barn kan hitta sig själva och utveckla sin inlevelseförmåga. Svensk barnlitteratur har många tongivande författare. Teater Sagohuset ville 2007 särskilt lyfta fram en hundraårig jubilar: För vad vore svensk barnlitteratur idag utan Astrid Lindgrens Pippi? Astrid Lindgren står alltid på barnets sida och låter barnets perspektiv råda. Astrid Lindgren låter också flickor ha ”förbjudna” känslor och egenskaper: ilska t ex när Bråkmakar-Lotta blev rasande på mamma som ville att hon

Teater Sagohuset

skulle klä på sig; hämndlystnad t ex när Madicken låter Lisabeth sitta kvar i brunnen pga av ett avbitet chokladhuvud; djärvhet t ex i Mimmis möte med rövaren Fiolito, dumdristighet t ex Ronjas hopp över Helvetesgapet, osv. Astrids flickor får också ägna sig åt bus på ett sätt som tidigare bara var förbehållet pojkar, t ex när Pippi leker kull med poliserna. Barnens känslor tas på allvar, levs ut, sätts in i sammanhang, bearbetas och görs begripliga av Astrid Lindgren.

Teater Sagohuset utgår i sitt arbete från FN:s Barnkonvention om alla barns rätt till kultur. Teater Sagohusets primära målgrupper är barn och ungdomar i åldern 3-25 år i Skåne. Teaterns pjäsutbud riktar sig till olika åldersgrupper och erfarenhetsmässigt har Teater Sagohuset alltid haft goda publiksiffror p.g.a. hög konstnärlig kvalitet och tydlig målgruppsanpassning till respektive åldersgrupp. Nämnas kan att vi under år 2007 spelade 284 föreställningar för fler än 18 000 barn och unga. Teater Sagohuset bedriver parallellt med teaterverksamheten en rad utvecklingsprojekt för att ge barn och unga tillgång till fler högkvalitativa och utvecklande kulturupplevelser.

Syfte och mål för projektet

Syftet med läsfrämjandeprojektet "Astrids modiga flickor" var (enligt projektplanen och ansökan) att locka barn i åldern 5-10 år till läsning, genom att levandegöra högkvalitativ litteratur genom att använda professionella skådespelare och musiker i konstnärliga möten.

Målen med projektet var:

- att nå cirka 2000 barn i åldrarna 5-10 år.
- att öka barnens intresse för bra litteratur.
- att synliggöra tjejer och kvinnor som hjältar och förebilder i litteraturen och på så sätt stärka flickor.
- att utbilda och inspirera cirka 100 personal på bibliotek, förskolor och skolor i berättande och läsning.
- att nå och inspirera cirka 300 föräldrar till berättande och läsning för sina barn.

Huvudsaklig målgrupp

Den huvudsakliga målgruppen för projektet var (enligt projektplanen och ansökan) cirka 2000 barn i åldrarna 5-10 år i Malmö, Helsingborg, Osby, Lomma, Staffanstorps, Sjöbo, Simrishamns och Hässleholms kommun, dvs lågstadiet barn.

Dessutom deltog bibliotekarier vid folkbibliotek och skolbibliotek, pedagoger i skola och fritidshem samt föräldrar.

Beskrivning av metoden som utvecklats i projektet

Projektets metoder bestod av:

A: Berättar- och musikprogram för barn

Teater Sagohuset har låtit tre kvinnliga skådespelare/berättare och tre musiker utforma varsitt berättar- och musikprogram utifrån Astrid Lindgrens olika flickporträtt. I läsningarna frammanade skådespelarna de

Teater Sagohuset

inre bilder texten väcker hos barnen, ledsagade av specialkomponerad musik.

Följande program gavs:

- Madicken säljer Lisabet som slav, med Margareta Larson och Tina Quartey.
- Lotta och den sticksiga jumpern, med Åsa Ahlander och Oscar Hielm.
- Allra käraste syster, med Nina Jemth och Annika Jessen.

Nina Jemth och Annika Jessen. Foto Hjalmar Dahn.

B: Berättarworkshops

I anslutning till programmen genomfördes workshops med bibliotekspersonal, personal i förskola och skola m fl i respektive kommun. Tanken med denna insats var att förankra och utveckla långsiktigheten i det läsfrämjande arbetet. Dessa workshops innehöll också berättarövningar för att inspirera till både berättande och högläsning. Workshopen tar sin utgångspunkt i en muntlig berättelse, en folksaga, och behandlar följande dimensioner som har betydelse för upplevelser och framförande:

- Rummets betydelse. För många barn kan ett tomt, harmoniskt rum med behaglig belysning vara ett oerhört stöd.
- Det muntliga berättandet har alltid fångat människans intresse, även barn som talar ett annat språk som modersmål eller som saknar språklig

kapacitet kan fascineras av att lyssna och ta till sig delar av historien. Enkelheten och det allmängiltiga i folksagans uppbyggnad gör den lättillgänglig. Sagan tränar barnens inre bildseende och sagans symbolspråk ger dem redskap att förstå sina egna känslor.

- Genom minnesövningar tränas memorering och framförande av sagor. Valet av sagor är viktigt, innehållet styrs av både vem det är som skall berätta och vilka det är som är tänkta lyssnare. Tonfall, rytm och betoning är redskap för framförandet.

C: Arbete med föräldrar

För att stimulera föräldrar till att utveckla barnens läsande inbjöds de till två temadagar den 13 och 14 november 2007 i Lund och Osby om hur man som förälder kan jobba vidare på egen hand och hur familjerna kan använda biblioteken för barnens läsande. I Malmö inbjöds föräldrar att delta i motsvarande aktivitet dels den 24 mars 2007 och den 12 augusti 2008.

Beskrivning av projektets måluppfyllelse och effekter

Projektet har genomförts så som det presenterades i projektansökan och det har uppfyllt samtliga föresatta målsättningar vad gäller antal deltagande barn, antal deltagande personal i skola, på bibliotek m fl samt arbete med föräldrar.

I projektet genomfördes 88 berättar- och musikprogram för 2211 barn i ålderna 5-10 år i Malmö, Hässleholm, Helsingborg, Staffanstorps, Helsingborg, Osby och de tillkomna kommunerna Sjöbo och Simrishamn. Berättarworkshops för pedagoger m fl genomfördes i Lomma, Staffanstorp, Osby, Sjöbo, Malmö och Helsingborgs kommun för sammanlagt 101 deltagare.

Utvecklingsarbete genomfördes med 82 föräldrar i Osby, Lund och Malmö. I augusti 2008 genomförs en välbesökt och uppskattad avslutning av projektet tillsammans med föreningen Hidde Iyo Dhaqan på biblioteksfilialen Garaget i Malmö.

I utvärderingen av projektarbetet beskriver de deltagande bibliotekarierna och pedagogerna att projektet resulterat i att de fått flera nya konkreta läsfrämjande arbetsverktyg att arbeta med. Pedagogerna beskriver med egna ord olika konkreta resultat såhär:

- "Vi har dramatiserat mer kring sagor, vilket varit mycket populärt."
- "Efteråt gick vi tillbaka till klassrummet och gjorde egna sagor. Sagorna skulle handla om 'modiga barn'. Veckan efter visade vi böcker som Astrid har skrivit."
- "Personalen som var med på workshopen fick stimulans till ett bättre sagoberättande."
- "Att berätta sagor på ett så agerande sätt gör att barnen kommer ihåg historierna."
- "Nu har vi högläsning (enbart Astrid-böcker) varje dag."
- "Genom gestaltning och sagoberättande (istället för sagoläsande) har barnen lättare att leva sig in i sagan."

Teater Sagohuset

Vidare menar pedagogerna att

- "projektet har gjort Astrids figurer mer levande för barn som kan förenkla läsning av böcker".

Projektets arbete har visat att intresset för och behovet av läsfrämjande arbete, metodutveckling och arbete med genusfrågor i barnlitteraturen är större än vad Teater Sagohuset kunde förutse när projektet planerades och påbörjades.

Projekttagarna efterlyser mer och fortsatt utvecklingsarbete och uttrycker det bl a såhär:

- "Att få fortsatt inspiration i berättartekniken av välkända sagor",
- "I ett genusperspektiv är ju det viktigt att lyfta fram flickorna så fortsatt ni med det. Astrid har ju många starka flickpersonligheter att välja på" samt
- "När man arbetar i skolan behöver man alltid få ny inspiration. Det kan vara genom teater, högläsning, workshops m.m."

Teater Sagohuset har mött stor respons på det genomförda arbetet och flera kommuner, skolor och bibliotek, än de som var de ursprungliga medverkande, har hört av sig om möjligheterna att få ta del av projektets utvecklingsarbete.

Beskrivning av möjligheter till delaktighet och eget skapande för målgruppen

De deltagande pedagogerna och bibliotekarierna har i varierande omfattning organiserat skapande aktiviteter för de deltagande barnen. På frågan hur möjligheter till delaktighet och eget skapande för barnen sett ut blir svaren bl a följande:

- "Efteråt gick vi tillbaka till klassrummet och gjorde egna sagor. Sagorna skulle handla om "modiga barn". "
- "Veckan efter visade vi böcker som Astrid har skrivit. Nu har vi högläsning (enbart Astrid böcker) varje dag."
- "Genom gestaltning."
- "Inget än så länge. Men vi har ett annat projekt med Astrids figurer. Vi ska dekorera en gymnastiksallyttermägg på Dalhemsskolan."
- "vet ej."
- "De hittar på egna berättelser som de sen får återberätta i sin lilla grupp."
- "De gör böcker med tilltagande omslag, de berättar historier när vi är i skogen... överallt."
- "Lyssnat på berättade sagor."
- "De har varit med och tyckt till och har fått ge egna önskemål."
- "Ja, men vid eftertanke inte så mycket som är önskvärt."
- "Inte så mycket."
- "Har ännu inte jobbat så mycket med det men det kommer mer under hösten."
- "Inte mycket, vi hade helt andra tema på gång då. Nu är det ny barngrupp å nya tag. Dock har vi nu denna termin Astrid Lindgren som tema hela skolan, så på något vis kommer det att komma barnen till godo."

Redovisning av samverkanspartners

Projektet har genomförts i samarbete med följande partners:

- Malmö stadsbibliotek med filialer, kontaktperson Christina Möller och Cecilia Kristiansson, tel 040-6608548.
- Helsingborgs stadsbibliotek, kontaktperson Martina Gunnarsson tel 042-106900.
- Osby bibliotek, kontaktperson Barbro Odensten, tel 0479-182 10.
- Lomma - Bjärreds bibliotek, kontaktperson Kristina Lindahl och Lena Forsberg, tel 040-6411373, 040- 6411792.
- Staffanstorps bibliotek, kontaktperson Eva Almblad, tel 046-251265.
- Sjöbo bibliotek, Sara Henriz, tel 0416-271 66.
- Hässleholms bibliotek, kontaktperson Camilla Persson tel 0451-268010.
- Föreningen Hidde Iyo Dhaqan, kontaktperson Warsame Yassin Osman, tel 070-7456687.

Beskrivning av projektets långsiktighet

Projektet har ökat barnens förmåga att lyssna till andra som är en extremt viktig kompetens i vår tid, det handlar om att lyssna för att känna in, förstå, lära sig mer om sig själv och om andra för att bygga förståelse, kommunikation och delaktighet i samhället. Att kunna lyssna är en grundläggande förutsättning för språkförståelsen, dvs grunden för kommunikationen människor emellan.

Deltagarna har också ökat sin förmåga att läsa. Ett ökat läsande förbättrar språket och vidgar kunskaps- och referensramarna vilka är grunden för ett vidgat och fortsatt lärande.

Dessutom har deltagarna genom projektet vidgat och fördjupat sitt lärande; om man läser om andras upplevelser, erfarenheter och känslor får man ord för sina egna upplevelser, erfarenheter och känslor och man ges därmed redskap för att uttrycka dem. På så sätt kan barn och unga bättre förstå och hantera sin omgivning och de egna reaktionerna inför den, därmed motverkas konflikter och våld.

De deltagande bibliotekarierna och pedagogerna menar att projektet resulterat i att de fått flera nya konkreta läsfrämjande arbetsverktyg att arbeta med. Eller som en pedagog sammanfattar: "Genom gestaltning och sagoberättande (istället för sagoläsande) har barnen lättare att leva sig in i sagan."

Beskrivning av vilka möjligheter det finns för andra att ta del av resultatet

På frågan om hur pedagogerna och bibliotekarierna har gjort för att sprida projektets arbetssätt vidare svarar de i utvärderingen bl a följande:

- "Jag har talat om det för kollegerna."
- "Via samtal kring vad projektet handlar om."
- "Genom mina berättelser om utbildningen."
- "Ja, så gott som hela arbetslaget."
- "Ytterligare en klass."

Teater Sagohuset

- ”De människor man valt att berätta för.”
- ”Inte mycket.”
- ”Vet ej om lärarna jobbade vidare med Astrid.”
- ”Inget för tillfället. Efter hand blir syskon och föräldrar inblandade eftersom barnen tränar på sitt sagoberättande hemma.”

Projektet har presenterats på Teater Sagohusets hemsida www.teatersagohuset.se . De olika utbildningsinsatserna i projektet innebär att kunskaper sprids och att intresset för läsfrämjande arbete ökar bland pedagoger och bibliotekarier. I anslutning till de genomförda insatserna har massmedia uppmärksammat projektet på ett mycket positivt sätt (se bilagda artiklar) vilket uppmärksammas av bl a föräldrar.

Bilaga Deltagande skolor och bibliotek samt antal deltagare i aktivitet A: Berättar- och musikprogram för barn

Datum	Antal grupper, plats
24/3 07	2 Malmö Stadbiblioteket
27/3	2 Simrishamn - Sofiaskolan
16/4	3 Husie Bibliotek
17/4	3 Husie Bibliotek
17/4	2 Hässleholm Bibliotek
18/4	2 Hässleholm Bibliotek
20/4	2 Staffanstorp Bibliotek
24/4	2 Helsingborg Stadsbibliotek
25/4	3 Staffanstorp Bibliotek
26/4	3 Hjärups Bibliotek
27/4	3 Husie Bibliotek
27/4	3 Staffanstorp Bibliotek
2/5	2 Borgeby Bibliotek
2/5	3 Rosengårds Bibliotek
3/5	2 Borgeby Bibliotek
3/5	3 Rosengårds Bibliotek
4/5	3 Rosengårds Bibliotek
4/5	2 Lindängens Bibliotek
7/5	2 Lindängens Bibliotek
7/5	2 Helsingborgs Bibliotek
8/5	3 Lomma Bibliotek
8/5	4 Helsingborgs Stadsbibliotek
9/5	3 Lomma Bibliotek
9/5	2 Helsingborgs Bibliotek
11/5	3 Blentarp Filial - Sjöbo Bibl.
14/5	3 Bibl Sjöbo
16/5	3 Lövestad skola- Sjöbo
25/9	2 Osby Folkbibl.
26/9	3 Osby Folkbibl.
1/10	2 Osby Folkbibl
2/10	3 Osby Folkbibl
21/5	2 Kastanjeskolan Malmö -80
13/11	1 Osby
14/11	2 Lund
17/3 08	1 Hidde Iyo Dhaqan, Malmö
31/3 08	1 Hidde Iyo Dhaqan, Malmö
16/8 08	1 Garaget, Hidde Iyo Dhaqan, Malmö
Summa	88

Deltagande barn 2211

Bilaga Deltagande skolor och bibliotek samt antal deltagare i aktivitet Berättarworkshops pedagoger, bibliotekarier m fl:

Datum	Deltagare från
9/5	Lomma
10/5	Staffanstorp
18/9	Osby
19/9	Sjöbo
20/9	Helsingborg
16-18/1 08	Lund
2/4 08	Malmö

Deltagande pedagoger, bibliotekarier m fl 115 st